No. 1066. **1850.**

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is ƒ5,00; voor de buitensteden ƒ6,00; franco door het geheele Rijk. *Brieven, Gelden, enz.* FRANCO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

ZATURDAG, 19 OCTOBER.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden ƒ1,00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents per regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men, naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 18 October.

De Tweede Kamer heeft in de zitting van gisteren hare beraadslagingen over het adres in antwoord op de Troonrede voortgezet en ten einde gebragt. Genoegzaam de geheele Kamer, eenige weinige leden uitgezonderd, heeft zich stipt gehouden aan het plan, om ter gelegenheid van het adres, zich in geene politieke discussie over algemeene beginselen te begeven. Zij heeft dan ook met rasse schreden de verschillende paragrafen doorloopen, die in de vorige zitting onafgehandeld waren gebleven, tot de laatste, waarbij de heer Groen, c. s., vruchteloos beproefd hebben eene discussie over beginselen uit te lokken.

§ 5, over marine, § 6, over koloniën, en § 7, over onzen huishoudelijken toestand, zijn bijna zonder aanmerking aangenomen. Bij § 8, over den toestand onzer geldmiddelen, wordt door den heer van Nispen de klagt geuit, dat sommige beambten van het ministerie van finantien de ingezetenen lastig vallen door overdreven ijver en fiscaliteit. De minister verklaart, dat hij een onderzoek heeft laten instellen omtrent de gegrondheid dier klagten, omdat hij is een vijand van fiscaliteit, die den burger ten last en de schatkist ten nadeel strekt. Hij vertrouwt echter, dat zijne onderhoorigen in het algemeen er zich op toeleggen, om bij eene stipte uitvoering der wet, den ingezetenen geene nuttelooze kwellingen aan te doen. Als de hoofdinspecteur, belast met het onderzoek naar de ingekomene klagten, zijn rapport zal hebben uitgebragt, zal de minister eerst eene beslissing kunnen nemen; maar de minister betuigt reeds nu, dat die beslissing in geen geval dienen zal om verkeerde daden goed te keuren.

De heer Jongstra brengt vervolgens ter sprake de vraag, of de verbetering van het belastingstelsel eene grondige hervorming zijn zal. Hij acht deze laatste noodzakelijk, omdat het thans bestaande belastingstelsel in strijd is met de vrijheid van den arbeid en, naar zijne meening, eene progressive verhooging krijgt, naar mate iemand minder inkomen bezit. Ten bewijze daarvan haalt hij aan eene omstandigheid, die, zoo zij waar was, overweging zou verdienen. Hij zegt namelijk, dat de rijkste man slechts 2 pCt. van zijn inkomen aan belasting zou betalen, terwijl de daglooner 15 pCt. van zijn inkomen in de schatkist stort.

Doch deze bewering is door den heer van Hall stellig tegengesproken; die daarbij de aanmerking heeft gevoegd, welke niet van allen grond is ontbloot, dat de belasting van den arbeidsman wordt betaald door hem, die hem laat werken.

Intusschen daarmede is, naar onze meening, de toestand van den arbeidsman niet verbeterd; want daaruit volgt regtstreeks, dat de belasting drukt op den arbeid, en dien alzoo, volgens de bewering van den heer Jongstra, doodt. Overigens, al is het ook eenigermate waar, dat hij, die laat werken, een deel draagt van des arbeiders lasten; zoo draagt hij die in verre na niet geheel. Een groot gedeelte blijft wel degelijk kleven op den werkman.

Intusschen deze discussie is, op de aanmerking van den heer van Hall, dat zij niet hier, maar elders eene geschikte plaats zou vinden, niet verder doorgezet, en de § is zonder hoofdelijke stemming aangenomen, nadat een door den heer van der Veen voorgesteld amendement van weinig beteekenis door de Kamer met groote meerderheid was verworpen.

Eindelijk heeft bij § 9, die de laatste is, de partij van den heer Groen van Prinsterer gepoogd eene discussie uit te lokken. De heer Mackay treedt *en tirailleur* vooruit; hij bespreekt het 5e addit. artikel en beklaagt zich, te regt, dat wij nog altijd verstoken zijn van het genot der onderwijs-vrijheid. Hij wordt door verscheidene sprekers ondersteund in den wensch, dat die vrijheid spoedig wettelijk worde geregeld, onder anderen door de heeren Gevers van Endegeest, en Engelen. Na deze woordenwisseling, waaraan ook de heer van Goltstein had deel genomen, om den minister van binnenlandsche zaken het verwijt toe te voegen, dat hij door zijn Besluit op het staats-examen de grondwet en de wet had geschonden, iets wat den minister gemakkelijk viel met een paar woorden te wederleggen, stond de heer Groen op, en hield eene lange, en uit hoofde van de zwakheid zijner stem, gelijk altijd, slecht verstaanbare redevoering. Tot onze verwondering stapt de Spreker onmiddellijk henen over en spreekt verschoonend van de beschuldiging van grondwet-schennis, die zoo lange dagen en tot vervelens toe in *de Nederlander* is besproken, en verklaart hij dat hij het ministerie wenscht te ondersteunen. Deze verklaring is overeenkomstig met hetgeen de heer Groen vroeger in de Kamer gezegd heeft; maar wederom niet eensluidend met de gedragslijn, die *de Nederlander* volgt. De partij Groen schijnt ons drieërlei soort van opinien te verkondigen. De eerste soort is die, welke in de Kamer bij monde van den heer Groen wordt geformuleerd; de tweede die, welke *de Nederlander* op de eerste pagina met kracht verdedigt; de derde die, welke *de Nederlander* in zijne vierde bladzijde »met erkentelijkheid" herbergt. En dewijl deze drieërlei soort van meeningen met elkander in strijd zijn; zoo mogt de partij Groen ons wel eens verklaren, welke eigenlijk de soort is, die zij voor de ware en onveranderlijk gevestigde houdt. De heer Groen, die der meerderheid van de Kamer het ongegronde en onbewezen verwijt toevoegt, dat zij de discussie in de afgeloopen zitting heeft ontweken, en, wat waarheid is, ook thans bij de behandeling van het adres ontvliedt, noemt zulk eene schrandere politiek weinig overeenkomstig de waardigheid der Kamer. Maar wij vragen op onze beurt aan de partij van den heer Groen of het overeenkomstig hare waardigheid is, drieërlei soort van beginselen aan te kleven en te verdedigen, naar gelang van het publiek, dat men voor zich heeft, om een ieder op te disschen wat naar zijn smaak is, al mogten dan ook die keuzen onderling zeer verscheiden en met elkander in strijd zijn.

Het is overigens zeer wijs van de Kamer, dat zij eene nuttelooze algemeene discussie bij het adres vermijdt. Er is gelegenheid genoeg om over beginselen te spreken bij de voordragten van wet, wanneer het bespreken dier beginselen onmiddellijk van toepassing kan worden gemaakt.

Wat de heer Groen van Prinsterer zegt van den stand der partijen, geeft meer te kennen wat hij wenscht dat zijn moest, dan wat met er daad is. Het is waar, wij hebben meer dan eens gezegd, dat de oude behoudende partij heeft geabdiceerd, en de heer Groen doet ons veel eer met ons, zij het ook ongenoemd, te citeeren. Hij wenscht nu de conservatieve partij in de Kamer te doen herleven, en draagt, als middel daartoe, een amendement voor, waarmede de gansche Kamer zich gereedelijk zou hebben kunnen vereenigen, zonder dat iemand daarom iets van zijne beginselen zou behoeven op te offeren. Ons dunkt, dat de heer Groen daardoor slechts heeft te kennen gegeven een gebrek aan praktische kennis. Hoe toch wil een onbeduidend amendement de kracht in zich hebben om eene conservatieve partij in het leven te roepen? En hoe wil men in de Kamer eene conservatieve partij vormen, als men niet eerst zorg draagt, dat in het land eene conservatieve partij opdaagt, die conservatieve leden naar de Kamer zendt? Het voorstel van amendement is alzoo in zijne strekking eene ongerijmdheid, en verdiende te worden verworpen met de groote meerderheid, die het heeft afgestemd, dat is: met 52 tegen 8 stemmen. *Vóór* hebben hunne stem uitgebragt met den heer Groen; de heeren Taets van Amerongen, Mackay, Hofman, Boreel, Gevers van Endegeest, van Goltstein en Baud.

De Minister van Binnenlandsche Zaken heeft zich de onnoodige moeite gegeven, om den heer Groen van Prinsterer aardig en geestig te wederleggen. Hij heeft die gelegenheid waargenomen, om zijne toezegging, in de Eerste Kamer gedaan, te herhalen, dat de wet op het onderwijs gedurende deze zitting zal worden voorgedragen.

Er is voorts nog eene woordenwisseling ontstaan tusschen den heer van Dam van Isselt en den heer Thorbecke. De eerste had den wensch geuit, dat de wet op het onderwijs spoedig mogt worden tot stand gebragt, op grond, dat thans alles afhing van de willekeur, die hier eene vrije school toestond, en haar elders weigerde. De minister heeft zulks ontkend, en toen de heer van Dam zijne bewering vol hield, heeft de heer Thorbecke naar de bewijzen gevraagd, welke de spreker uit Tiel op zich heeft genomen door overlegging van de officieële stukken te zullen leveren.

Het adres is eindelijk in zijn geheel ter stemming gebragt en aangenomen met 53 tegen 7 stemmen. *Tegen* hebben gestemd de heeren van der Veen, Groen, Mackay, van Dam van Isselt, Hofman, Boreel en Baud.

Herstemming voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

In het distrikt *Leeuwarden* is verkozen: Mr. A. YPEY, officier bij de regtbank te Leeuwarden, met 707 van de 853 uitgebragte stemmen.

Herstemming voor de Provinciale Staten.

Noord-Brabant. — Zevenbergen (Distr. VIII). vrije stemming over twee leden van de Prov. Staten; niemand verkreeg de meerderheid. Herstemming tusschen de heeren: A. van der Poest Clement, Mr. P. Gouverneur, G. Berman, en L. H. van Dam.

Deze nieuwe verkiezing had plaats ter vervanging van de heeren *H. P. van den Dries*, benoemd tot lid der Eerste Kamer, en *C. H. W. F. baron van Oldeneel* tot Oldenzeel (welke niet ter zitting is toegelaten op grond, dat hij is beschouwd van als 's rijks ontvanger der directe belastingen te Oosterhout, te zijn belast met den ontvangst van gelden der provincie, hetwelk volgens art. 21 der wet van 6 Julij 1850 onvereenigbaar is met het lidmaatschap der staten).

Zuid-Holland. — Gorinchem (Distr. IV) vrije stemming voor een lid ter vervanging van den heer A. Betman benoemd tot lid der Eerste Kamer; niemand verkreeg de meerderheid. Herstemming tusschen de heeren Mr. E. C. van Baerle en J. Smits van der Goes.

De Prov. Staten van Friesland hebben met algemeene stemmen den tegenwoordigen griffier, den Heer Mr. A. van der Laan, als zoodanig herkozen.

Z. M. heeft aan Mr. T. baron van Herzeele, voormalig raadsheer in den Hoogen Raad der Nederlanden, een pensioen verleend van ƒ3000 's jaars.

Het ontwerp van wet tot toekenning van pensioen aan drie leden der voormalige Eerste Kamer volgens het 2de der additionnele artikelen van de Grondwet en art. 42 der wet van 9 Mei 1846, luidt aldus:

Aan Jhr. J. H. van Lijnden van Lunenburg, vroeger lid van den Raad van State en laatstelijk lid der voormalige Eerste Kamer van de Staten-Generaal, aan Mr. P. A. Brugmans, vroeger lid der Permanente Commissie van het Amortisatie-Syndicaat, daarna lid van den Raad van State en laatstelijk lid van gezegde Kamer, en aan M. Piepers, vroeger lid van den Raad van State en laatstelijk lid van meergemelde Kamer, wordt, ten laste van den Staat, pensioen verleend, voor ieder ten bedrage van *vier duizend gulden* (ƒ 4000) 's jaars, te rekenen van het tijdstip, waarop de betaling hunner toelage als lid der voormalige Eerste Kamer heeft opgehouden; doch met dien verstande, dat het pensioen, wegens hunne vroegere ambtsbedieningen genoten, daarop in mindering komt.

Die pensioenen kunnen niet gelijktijdig met een ander pensioen ten laste der geldmiddelen van den Staat worden genoten.

Het ontwerp van wet tot vaststelling van registratieregten op de brieven van naturalisatie, luidt aldus:

„Voor brieven van naturalisatie, door Z. M. ingevolge art. 8 „der wet van 28 Julij 1850 (*Staatsblad* n°. 44) uit te reiken, „een regt van vijftig gulden

„Geene afgifte dier brieven kan geschieden, zoo niet vooraf „het verschuldigde regt zal zijn betaald."

Bij koninklijk besluit van den 16den October ll., n°. 9, is aan eene commissie uit de Provinciale Staten van Utrecht, belast met het onderzoek van het ontwerp van gemeentewet, alsmede aan twee commissien uit de Provinciale Staten van Overijssel, waarvan de eene met hetzelfde onderzoek en de andere met het ontwerpen van een reglement van orde voor de vergadering dier Staten en van eene instructie voor Gedeputeerde Staten belast is, magtiging verleend om na het sluiten der Staten-vergadering hare werkzaamheden voort te zetten.

Z. M. zal op Woensdag 30 dezer, 's morgens ten

10 ure, aan het Paleis in het Noordeinde te 's Hage, audientie verleenen aan civiele autoriteiten, commissien en particulieren, alsmede aan generaals, hoofdofficieren, onder-officieren en verdere militairen. De lijsten tot inschrijving daartoe zullen aan gezegd Paleis gereed liggen van heden 18 October af tot den 28, des namiddags ten 4 ure.

Naar men verneemt heeft de minister van koloniën onlangs bevel naar Java gezonden, om de belasting op de Bazaars op te heffen en door eene andere belasting, bij wijze van omslag over de Javaansche dorpen of dessa's te vervangen. Hierdoor zullen de binnenlandsche ruilingen der Javanen van een knellenden band ontslagen en een hinderpaal, die de ontwikkeling hunner werkzaamheden en welvaart belemmerde, weggenomen worden.

Bij den minister van financien is ontvangen een bankbiljet, groot *f* 25. tot voldoening van verjaarde successie-regten, welke de onbekende inzender eerst nu ontdekt had verschuldigd te zijn geweest.

Volgens de *Staats Courant* hebben de in- en uitgaande regten, scheepvaart-, vuur-, ton-, enz in 1850 meerder opgebragt dan in 1849 *f* 218,469.28; de accijnsen *f* 595,105.50½; de registratie-, enz. *f* 403.953.30½; regt van waarborg enz. *f* 18,334 52. Totaal *f* 1,235,862.71. De directe belastingen hebben in 1850 minder opgebragt dan in 1849 *f* 178,058 88; de posterijen *f* 18,111.19; de loterij *f* 1,393 95. Totaal *f* 197,564.02. Meerder *f* 1,038,298.02.

Door de arrond. regtbank te Assen is veroordeeld: S. M. C., vleeschhouwer te Coevorden, wegens het verkoopen van loterij-briefjes der staats-loterij, zonder de vereischte admissie te hebben, tot eene boete van *f* 1500.

's GRAVENHAGE, 17 Oct. Heden heeft den Heer *van Nes*, nieuw benoemd vice president voor Neerlands Indiën, in handen van Z. M. den gevorderden eed afgelegd.

STATEN-GENERAAL.

TWEEDE KAMER.

Zitting van Donderdag 17 October.

In deze zitting is ingekomen een ontwerp van wet houdende nadere voorziening betrekkelijk de droogmaking van de Haarlemmer meer.

De beraadslaging over het ontwerp-adres van antwoord op de troonrede is voortgezet en ten einde gebragt. Nadat de afzonderlijke paragrafen onveranderd waren goedgekeurd, is het ontwerp in zijn geheel met 53 tegen 7 stemmen aangenomen.

Tegen hebben gestemd de heeren: Baud, van der Veen, Groen van Prinsterer, Mackay, van Dam van Isselt, Hoffman en Boreel van Hogelanden.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 16 October. Het gisteren besproken hevig artikel van de *Constitutionnel* betreffende de afkeuring, door de permanente commissie geuit over de inconstitutioneele kreten, die het leger heeft aangeheven bij de wapenschouwing van Satory, blijft steeds het onderwerp van alle gesprekken; vooral de opname van dat artikel door de *Moniteur* heeft in de hoofdstad eene groote sensatie gemaakt, en men laat natuurlijk niet na, daaruit allerlei gevolgtrekkingen af te leiden.

Onder de geruchten dienaangaande behoort vooral eene volkomene verzoening tusschen den President en den generaal Changarnier. Daartoe zou, gelijk dit gerucht verder wil, generaal d'Hautpoul de ministerieele portefeuille van oorlog moeten nederleggen en aldus aan den gen. Changarnier opgeofferd worden; hij zou voorts benoemd worden tot gouverneur van Algerie. Doch dit alles, wij hebben het gisteren reeds gezegd, vereischt allezins bevestiging.

De permanente commissie, zoo willen anderen, zal nu, steunende op de goedkeuring van de meerderheid der Vergadering, niet nalaten de bonapartistische partij door bedreigingen schrik aan te jagen, en deze partij, die zich mede sterk gevoelt, steunende op de sympathie der natie en des legers, zal van haren kant niet willen toegeven, zoodat hieruit al spoedig conflikten zullen ontstaan, die echter blijkbaar zullen uitloopen ten voordeele van de partij der orde.

De *Patrie* verklaart dat de President der Republiek voornemens is spoedig eene beroep te doen op het algemeen stemregt, om een verlenging van zijn mandaat te bekomen. Het *Bulletin de Paris* spreekt dit bepaaldelijk tegen.

Het *Journal des Débats* ziet niet veel gevaar in het afkeurend votum der commissie en meent dat deze geheele zaak, ofschoon tot veel dagbladen-geschrijf aanleiding gevende, zonder invloed op de toekomst zal blijven.

Het *Journal des Débats* vraagt spottend, of de herinnering, die zich openbaarde bij het standbeeld en het graf van keizer Napoleon, dan niet herleven en zich in luide kreten openbaren mag, op het zien van den neef des keizers.

Heden wordt aangaande dit incident niets nieuws gemeld.

Nog wilde men gisteren weten, dat de President der Republiek voornemens was een aantal maarschalken van Frankrijk te benoemen. Heden wordt het weder tegengesproken.

— De President der Republiek heeft dezer dagen in een rijtuig de straten, die rondom de Louvre liggen, bezocht. Hieruit maakt men op, dat hij voornemens is, om bij de hervatting der zittingen van de Wetgevende Vergadering, het vroeger ter tafel gebragt ontwerp van den minister Lacrosse, tot voltooijing van de Louvre, op nieuw te laten indienen.

— Het gerucht wil, dat onderscheidene dorps-onderwijzers benoemd zullen worden tot rijks-ontvangers, als eene belooning voor hun loffelijk gedrag als schoolmeester.

— Onder de geruchten van den dag behoort nog dat keizer Nikolaas voornemens zijn zou Polen weder in een onafhankelijk koningrijk te herscheppen ten gunste van zijn zoon; alle Slawische volksstammen zouden dan vereenigd worden onder het gouvernement des nieuwen konings van Polen en alzoo een groot rijk uitmaken. De reis des keizers naar Vorarlberg geeft aanleiding tot dit gerucht, dat evenwel gelijk zich denken laat, allezins bevestiging behoeft.

— Volgens een ander beursgerucht te Parijs zou Oostenrijk, na te vergeefs getracht te hebben eene leening van 100 millioen lires voor het Lombardisch-Venetiaansch koningrijk te sluiten, die som heffen door eene gedwongen leening in die Staten.

— Het werk van Montalivet over koning Lodewijk Philips en zijne civile lijst maakt veel indruk, en alle bladen spreken er over.

MADRID, 11 Oct. Van eene ministerieele crisis hoort men weinig meer. Doch vermits generaal Narvaez gisteren avond niet in den koninklijken schouwburg was verschenen, ofschoon hij het beloofd had, liep al aanstonds weder het gerucht van ernstige bezwaren.

— H. M. heeft van koning Francisco de Asissi ter gelegenheid van haren verjaardag, een kostbaar en prachtig geschenk in juweelen ontvangen; daarentegen schonk de Koningin hem een fraaijen wandelstok, waarvan de knop met diamanten is ingelegd.

— Den 8sten dezer is de eerste afdeeling der troepen, welke naar het eiland Cuba bestemd zijn, derwaarts vertrokken.

— Berigten uit Lissabon van 9 Oct. melden dat de baron d'Ourem benoemd is tot gouverneur-generaal van Portugeesch Indie. Die benoeming had nog al indruk gemaakt, want de genoemde baron is een verklaard tegenstander van het bestuur. Er hadden nog andere benoemingen van dien aard plaats gehad, t. w. voor Macao, Mozambique en Angola. Op deze wijze poogde de graaf de Thomar zich van zijne tegenstanders te ontslaan. Daarentegen liepen er geruchten van revolutionnaire bewegingen.

ENGELAND.

LONDEN, 16 October. Gisteren was de dag, waarop het parlement moest geprorogeerd worden. Het Huis der Gemeenten vergaderde ten twee ure. De heer Lefevre las de koninklijke boodschap voor, waarbij de prorogatie wordt vastgesteld tot 14 November. De lord-kanselier sprak het bevel tot prorogatie uit, waarna de vergadering scheidde.

— H. M. en prins Albert vernamen Zondag morgen op het kasteel Osborne het berigt van het overlijden van de koningin der Belgen. H. M. was er levendig door getroffen zoowel als prins Albert, en beiden hebben den dag in volstrekte afzondering doorgebragt.

— De Hertogin van Kent heeft te Claremont een condoleantie-bezoek afgelegd bij de Hertogin van Nemours.

— Vele particulieren nemen den rouw aan voor de koningin der Belgen.

— Uit Wexford (Ierland) zal eene geheele gemeente 1200 personen sterk, met den pastoor aan het hoofd, naar Arkansas in Noord-Amerika vertrekken.

— Te New-York stak de stoomboot *Pacific* van wal, doch stiet toen tegen de palen der ligplaats aan, en bij den tweeden schok tegen de pilaren van eene groote in aanbouw zijnde overdekte gaanderij, bestemd voor passagiers en koopmansgoederen. De schok was zoo hevig, dat de gaanderij instortte en vele toeschouwers te water geraakten, waarvan er eenigen verdronken zijn. Anderen zijn verpletterd of zwaar gekwetst. De *Pacific* was zwaar beschadigd en kon niet voor den volgenden dag vertrekken.

DUITSCHLAND.

KEULEN, 17 Oct. Men schrijft uit Wilhelmsbad 16 Oct, dat de ministerieele krisis geëindigd is, doch in een verkeerden zin. De voorslagen van Elwers, die verlangde dat Hessen de Oostenrijksche politiek zou verlaten, zijn verworpen. Deze verandering wordt geschreven aan de komst van graaf Rechberg uit Regenz, die op nieuw de Oostenrijksche politiek heeft doen gelden.

— Te Berlijn zijn velerlei geruchten in omloop betreffende den staat der Unie. Sommigen vreezen dat Schwerin en Baden uit de Unie zullen treden, indien de nieuwe voorstellen tot hare regeling aangenomen worden.

— De *N. Pr. Ztg.* berigt dat v. Dornberg een brief van den Keurvorst van Hessen heeft medegebragt, waarin deze den wensch te kennen geeft, dat de vroeger in Hessen bestaande betrekking tusschen kroon en kamers in overeenstemming met Pruissen moet hersteld worden. Bij het vorsten-collegie zijn reeds verklaringen ontvangen van eenige regeringen der Unie op de voorstellen van Pruissen. De Turingsche Staten hebben gemeenschappelijk die verklaring ingezonden.

WEENEN, 14 October. De Keizer heeft gedurende zijn verblijf te Inspruck aan verscheidene personen die zich aldaar om staatkundige redenen in de gevangenis bevonden, gratie verleend.

ITALIE.

Volgens de *Gazetta di Bologna* was de veldmaarschalk graaf Radetzky aldaar van Ancona terug gekomen, en aan het hôtel Brunn afgestapt, alwaar de militaire en burgerlijke gouverneur, de maarschalk Gravert en de bevelhebber der stad, alsmede de officieren van het garnizoen terstond hunne opwachting bij den grijzen veldheer hebben gemaakt. Den volgenden morgen is Z. Exc. naar het Venetiaansch gebied voortgereisd.

Het gerucht loopt dat het Sardinisch ministerie nog meer verandering zal ondergaan. De *Opinione* geeft te kennen dat de minister van oorlog welligt zal aftreden.

Men spreekt op nieuw van een handels- en scheepvaartverdrag, dat tusschen Engeland en Sardinie zoude gesloten zijn. Zelfs loopt het gerucht dat de tekst-inhoud van dit traktaat reeds te Weenen bekend was. Dit zou vooral daarom van gewigt zijn, vermits Oostenrijk hierdoor de kans zoude verliezen voor een tol- en handelsverbond met Italie.

BELGIE.

BRUSSEL, 17 October. De toevloed der belangstellenden, die de katafalk der Koningin in de kerk van Laeken bezochten, blijft steeds ontzettend groot. De deelneming in de ramp die Belgie trof, is zoo algemeen, dat alle klassen der maatschappij daaraan deel nemen; in alle gemeenten worden lijkdiensten gevierd; hier en daar worden afzonderlijke inschrijvingen voor een gedenkteeken geopend; hieraan nemen zelfs handwerkslieden en armen deel; de rouw wordt ook door mannen en vrouwen uit de behoeftige werkende klasse aangenomen; die vrouwen dragen een zwart lint om de muts.

Morgen zal het stoffelijk overschot der Koningin plegtig worden ter aarde besteld.

— Het gerucht loopt dat Koning Leopold voornemens zou zijn te abdiceren; dit is echter blijkbaar van allen grond ontbloot.

— Prins Metternich heeft het hotel des hertogs van Aremberg gehuurd; hierdoor liep het gerucht dat de Prins nog eenigen tijd hier zal vertoeven.

STADSNIEUWS.

In de 212de Staats-Loterij, zijn in de 3e Klasse bij de 4e Trekking prijzen van *f* 1000 of daarboven te beurt gevallen aan N°. 9686 *f* 1000.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 18 October.

ONDERTROUWD (17 Oct.): F. J. Schutte met M. Mock.

GETROUWD (17 Oct.): J. L. Ronva met M. C. Stroombergen. - A. A. Bolken met M. L. J. F. Diemer. - A. v. Glashorst Jr. met J. J. van den Engh - H. Baggelaar met B. A. van Santen. - D. R. van Dartelen met C. M. Kühler.

OVERLEDEN (13 Oct.): W. ter Hasselt, 83 j. - J. Zillesen, wed. W. Deussen, 38 j. — (15 Oct.): J. J. A. Fambach, 8½ j. - C. H. Kammeijer, 23 d. — (16 Oct.): C. E. Schmand, 4½ j. - W. J. Doets, 6 m.

HANDELSBERIGTEN.

ROTTERDAM. 17 Oct. Heden zijn verkocht 50 vn. Maryland Tabak, aangevoerd per Rebecca, en 40 vn. dito per Albus.

Heden zijn alhier, tot geheimen prijs, afgedaan 64 Olifantstanden, in 1848 per Gouverneur vander Eb, van de Kust van Guinea, alhier aangevoerd.

GRAANMARKT.

AMSTERDAM, 18 Oct. Tarwe in een doen, verkocht: 127, 128 ℔ Rijn *f* 240, 243.

Tegen Maandag aanstaande is wegens zeeschade in publieke veiling aangeslagen ca. 35 Lst. Poolsche Tarwe van 126 ℔.

Rogge goed prijshoudend: 124 ℔ Pruiss. ƒ168.
Garst in een doen: 97 ℔ Winter ƒ122; 115 ℔ p. Dantz. ƒ155; 113 ℔ p. Deens. ƒ145, beide aan de molen.
Haver als voren: 80 ℔ Voer ƒ101.
Boekweit zonder handel.

Koolzaad. Noord-Holl. 55, 57½ £. Op 9 vaten Olie in Oct. en Nov. 59 £. *Lijnzaad* een doen; 110/11 ℔ Archangel ƒ 290.; 109 ℔ ƒ 285; 112 ℔ Petersburgsch ƒ 310. *Raapolie* op 6/w. ƒ 36½; Vliegend ƒ 35½; 1°. Mei ek. ƒ 35⅝; Nov. ƒ 35¼; Dec. ƒ 35½ *Lijnolie* op 6/w. 36¼; Vliegend ƒ 35¼. *Hennepolie* op 6/w. ƒ 38¼; Vliegend ƒ 37½.

ROTTERDAM, 17 Oct. Rogge. 142/2 ℔ Petersb., partij ƒ 143, en 141/2 ℔ Riga ƒ 145.
SCHIEDAM, 17 Oct. Moutwijn per Ned. vat zonder fust ƒ10,75; Jenever ƒ14,25; Amst. Proef ƒ15,75; zonder de belasting.
DELFT, 17 Oct. Boter eerste kwaliteit ƒ40 a 42; mindere kwal. ƒ.35 a 38.

ANTWERPEN, 17 Oct. KOFFIJ. De markt is zeer ferm; gisteren middag zijn verkocht 1000 balen St. Domingo en heden 300 b. Batavia.
RUWE SUIKER. Gisteren na beurs zijn ca. 400 kn. blond Havana gerealiseerd.
RIJST. Voor Holland zijn gekocht 1000 z. Arracan tot ƒ 5 13/16 ent.; 300 z. gepeld Arracan vonden koopers tot ƒ10¼ in cons.
LONDEN, 16 Oct. SUIKER. Vreemde. Er zijn veel koopers, maar de houders willen tot de laatst besteede prijzen niet afgeven, zoodat er weinig uit de hand gedaan wordt. Grijs gekleid Manilla 37 s. 6 d. a 38 s., blond Havana in ent. 24 a 25 s. 6 d., bruin 23 a 23 s. 6 d. *Geraffineerd.* De voorraad is beperkt en de prijzen souteneren zich; vele orders blijven onuitgevoerd; Crushed meer aangeboden tot vorige prijzen.
KOFFIJ. Native Ceylan blijft de aandacht trekken tot zeer ferme prijzen. Uit de hand zijn gedaan 2000 balen tot 58 s. voor goed ord. In plantage wordt met omzigtigheid gehandeld en de prijzen neigen tot daling. Van 380 k. en 250 b. in veiling is niet meer dan de helft verkocht, middel tot goed 65 a 70 s., andere soorten 59 a 64 s, en Uitschot 55 a 58 s.
THEE. Ferm en goed gesouteneerd. Er is veel vraag naar zwart en groen. Er zijn ettelijke koopers voor ord. Congo beneden 1 s ½ d.
RIJST. Van 3200 balen Madras, voor het grootste gedeelte beschadigd, zijn 2000 b. verkocht tot 8 s. 6 d. a 9 s. 6 d. voor goed tot fair wit Pinky; de gave partijen zijn boven de waarde opgehouden. 994 b. Bengaal golden 11 s. 6 d. a 11 voor goed wit, 10 s. 6 d. voor fijn en 9 s. voor gemeen. Van 20 tiersj. Carolina is een koop verkocht tot 20 s. 6 d. De markt is over het algemeen kalm maar ferm.
PEPER kalm. In veiling zijn 29 v. Sumatra gedaan tot 3¼ d.
LIVERPOOL, 15 Oct. KATOEN. De verkoopen bedragen 4000 balen. De markt is kalm, met weinig variatie in de prijzen. Het verkochte bestaat meerendeels in Amerikaansche soorten voor de consumptie.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

Fonds	pCt.	17 Oct. 4½ u. gebl.	18 Oct.	4½ u.	gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à 2½ pCt.		56 13/16	56 13/16	56 15/16	56 13/16
Dito Dito	3	67 7/16	67⅝	67¾	67⅝
Dito Dito	4	88 13/16	88 13/16	89	88 13/16
Dito Obligatien O. I.	4	87⅞	89		
Amortis. Syndic.	3½	88⅞	88		
Handel-Maatschappij	4½	169			
Aand. Rijn-Spoorweg	»				
Aand. Holl. S. M.	»				
Obligatien	»				
BELGIE, Obligatien 1844	»				
Cert. bij de Belg. Bank.	2½	46 9/16			
Dito bij Rotsch. en Volksv.	»	46⅝	46 11/16	46¾	
FRANKRIJK, Obligatien	3	52 13/16	53 1/16	53 3/16	53 1/16
SPANJE bij *Ardoin* £ 85	5	11¼	11 3/16	11¼	
Dito Dito » 510	»	11 7/16	11 1/16		
Dito Onbep. Stukken	»				
Dito	3				
Dito Binnenl. 2400 P.	»	33⅞	33¾	33⅞	33¾
Coup. *Ardoins*	»	8¾	8¾	8 13/16	
Passive			3⅞		
Fransche Uitgest.					
PORTUGAL te Londen 5 pCt. nu 4		35⅝	36	36½	
Dito Dito	»	34¾	34⅞	35¼	
RUSL. bij *Hope* 1798 en 1816	5	105	104¾		
Dito Dito 1828 en 1829	»	104⅝	104½		
Cert. bij d°. 1831 en 1833	»	96			
Dito	4½	94⅞	94 15/16	95	
Dito bij *Hope*			87¾		
Dito bij *Stieglitz en C°.*		87	87	87 1/16	
Dito bij id. 5de Serie	4		87⅛		
Cert. te Hamburg	5	98½			
Inschrijving in Assignat.	6				
Cert. van dito		65¾	65¾		
POLEN, Aand. à fl. 500	»				
Dito met Lot. » 300					
AMERIKA, Bank-Actiën	»	3⅛	3 3/16	3¼	
PRUISSEN, Aand met Lot. R. 50	ƒ				
OOSTENRIJK, Metalliek	5 pCt.	76	76	76½	
Dito Nieuwe	2½	40½	40⅜	40½	40 7/16
Dito Nieuwe	5	80½	80½	80 11/16	80 9/16
Ween. Bank bij *Goll en C°.*	»				
Dito	4				
Aand. met Loting fl. 500	ƒ				
Nieuwe dito » 250		298			
NAPELS, Cert. *Lam. en Bauwer*	5 pCt.				
BRAZILIE te Londen 1824	5	9 ¾			
Dito Leening 1843	5	88½			
Dito £ 200	»				
PERU	»	81½	81½		
MEXICO	5	29¾	29¾		
VENEZUELA 6 pCt. nu	4		34¼		
NEW GRENADA 6 pCt nu	1½	18⅞	18⅜		
ECUADOR	»	3⅛			
Coup. Ecuador	ƒ				
GRIEKEN	»				

Peru uitg. 37¼, ¾; Gren. onb. 17 15/16; Polen, Cert. 4 pc. 76¾.

Binnenl. fondsen waren wederom iets williger, bij eenig omzet in Integralen. 3 pCt. Fransche ¼ pCt. beter. In Spaansche was handel en variatie onbelangrijk. Naar Portugesche was veel vraag en kooplust en zijn ongeveer 1 pCt. in koers verbeterd. Russische en Oost. nagenoeg als gisteren. Van Zuid-Amerik. fondsen bleven Peruanen en Uitgestelde wederom williger; de andere soorten bij weinig handel prijshoudend.

Koers van het Geld: Beleening 2½ pc., Prolongatie 3 pc., Disconto 2 pc.

Wisselkoers.

2/m. Parijs 55 13/16; Zigt Parijs 56 7/16; 2/m. Londen 11,82½; Zigt Londen 11,87½; 2/m. Hamburg 34 15/16; Zigt Hamburg 35⅛; 3/m. Lissabon 42⅞; 3/m. Porto 42; 2/m. Petersburg 1,86½.

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

PARIJS, 16 Oct. Fr. 3 pc. 57,15; 4 pc. 71,75; 5 pc. 92,10; Schatk. 4,—; Bank-Act. 2300,—; Belg. 1840, 5 pc. 100⅛; 1842, 5 pc. 100⅛; 4½ pc. —; 2½ pc. 50; Spanje, Buit. 3 pc. 39; Binn. 3 pc. 34½; Piem. Leen. 1831, —,—; 1849, 970,—; Rom. Leen. 78¾.

MADRID, 10 Oct. Spanje 3 pc. 34⅝; id. 5 pc. 13⅝; id. Uitgest. Sch. 3 15/16; id. Coupons 7¾.

LONDEN, 16 Oct. Cons. kont. — a —; op tijd 97¾ a 97⅞; Braz. 90 a 91; 1829/39 89 a 90, 1843 — a —; Buenos Ayros 58½ a 59½; Den. 3 pc. 76 a 76½; N. L. 5 pc. 100½ a 101½; Nieuwe scrip — a —; Ecuad 3½ a 3¾; Gren. 18¼ a 18½; Uitgest. 4 a 4⅛; Mexico 31⅛ a 31⅝; Peru 4 pc. 80 a 80½; Uitg. 37 a 37½; Grieken — a —; Port. 5 pc. 86 a 88; 4 pc. 33¼ a 33¾; 3 pc. 34 a 34½; Rusl. 1822, 5 pc. 109½ a 110½; (N.) 4½ pc. 97 a 97¼; Spanje 5 pc. 18¼ a 18½; id. 3 pc. 38⅝ a 38⅞; id. Passive 3¾ a 3⅞; Holl. 2½ pc. 57⅝ a 58⅞; id. 4 pc. 88¾ a 89¼; Ven. 32½ a 33½; Uitg. 11½ a 12; Belgie 4½ pc. — a —.

WEENEN, 15 Oct. Met. 2½ pc. —; 4 pc. —; 4½ pc. 82⅞; 5 pc 94⅞; Bank-Actien 1158; Lot. fl. 500, —; id. fl. 300, 117¾.

BERLIJN, 16 Oct. Schuldbr. 3½ pc. 85⅝; Loten 123; Rusl. Stiegl. 4 pc. 92¼; Pools. 4 pc. 79½; Loten fl. 200 95⅛; id fl. 300 140; id. fl. 500 81⅜.

HAMBURG, 15 Oct. Rusl. Eng. Leen. 106; Stiegl. 4 pc. 88; Spanje, Ard. 5 pc. 10¼; Binnenl. 3 pc. 32.

FRANKFORT, 16 Oct. Met. 5 pc. 79; 4 pc. 61½; 2½ pc. 41½; Bank-Actien 1168; Darmst. Loten fl. 50 76¾; id. fl. 25 27⅞; Badensche Loten fl. 50 52¼; id fl. 35, 31⅜; Nassausche 25⅞; Holl. 2½ pc. 56¼; Werk. Sch. 4 pc. 88½; Sijndic. 3½ pc. 88½.

NIEUWSTIJDINGEN, BETREFFENDE INTRESTBETALINGEN, UITLOTINGEN, GELDLEENINGEN, ENZ.

PRIJZEN VAN COUPONS EN LOSBARE OBLIGATIEN.

Metalliek	ƒ25,— a —	Pruissische	ƒ 34¾ a —
Napelsche	- 23,— „ —	Spaansche	- —,— „ —
Div. in £St.	- 11,80 „ —	Hamb. Russ.	- 56⅞ „ —
Eng. Russen	- 12,10 „ —	Russ. in Z. R.	- 37½ „ —
Fransche	- 56⅛ „ —	„ Pap.	- — „ —
Belgische	- 56⅛ „ —	Pools. in Fl.	- 27⅞ „ —

SCHEEPSTIJDINGEN.

BINNENGEKOMEN:

TEXEL, 17 Oct. G. W. Bakker, Neptunus, Antwerpen. - O. E. Smith, Diana, (s.) Londen. - J. Williams, Roscommon, (s.) id. - J. Lanning, Ranger, (s.) id. - J. J. Gibbs, Ann, (s.) id. - W. Robson, Ariadne, Sunderland. - J. N. Grunwaldt, Augusta Mathilda, Dantzig.
HELVOET, 17 Oct. M. Goutard, Rotterdam, (s.) Havre. — Gisteren nog: J. P. Seagert, Jenny, St. Petersburg. - C. Hanman, Francisca, Koningsbergen, l. v. Brouwershaven.

UITGEZEILD:

TEXEL, 16 Oct. J. Hayes, Lord John Russell, (s.) Londen.
HELVOET, 17 Oct. W. H Kramer, Watergeus, Batavia, gesleept door de stoomboot Kinderdijk. — Gisteren nog: J. Maresal, Hambourg, (s.) Havre. - R. Stranack, Rnine, (s.) Londen. - G. Nehois, Sea Gull, (s.) Hull. - W. Holdsworth, Camerton, (s.) id.

GEPRAAIDE SCHEPEN.

Den 22en September op 30° 22' N.Br.: Osiris, kapt. Stam de Jonge, van New-York naar Batavia.

CARGA-LIJSTEN.

AMSTERDAM

MAROïM, Schade, Elisabeth: 188 k.; 8 v. Suiker, Order.
LONDEN, Colyer, Magnet (s.): 35 v., 6 cer. Koopmanschappen, J. C. Wurfbain; 40 st. Yzer, Gebr. van der Vliet; 239 b. Tabak, 3 vaten Palmolie, 144 p. Huiden, 10 b. Koopmanschappen, Order.

SCHEEPS-VRACHTEN.

KONINGSBERGEN, 10 Oct. Naar Amsterdam, ƒ23 a ƒ23½ a ƒ25; naar de Maas, ƒ24 a ƒ26, alles voor Rogge.
DANTZIG, 10 Oct. Naar Amsterdam en Rotterdam, ƒ21 voor Rogge.

RIVIER-VAART.

AMSTERDAM, 18 October in lading naar:

Keulen	H. Wieler, Gute Hoffnung.
„	P. Schuller, Colln N°. 30.
Manheim	M. Rippert, Adolf Sander.
Duisburg	J. Otten, Johanna.
Straatsburg	J. Grim, Frankfort N° 1.
Ludwighaven	A. Böhm, Ludwighaven N°. 3.
Mainz	G. Reichert, Mainz N°. 4.
Frankfort en *Coblentz*	H. C. Brilmeijer, Frankfort N°. 10.
Weesel	P. J. Balk, Vrouw Rebecca.
Dusseldorp, *Neus* en *Urdingen*	J. van Hattem, Vater Rhein.
Venlo en *Roermond*	L. van Schijndel (Beurt L. de Rijk en C°.) de Najade van Steil.
Tiel	C. van Uden, de Vr. Magdalena.
Maastricht	B. van Mullekom, Stad Maastricht.

AMSTERDAM, 17 October vertrokken naar:

Weesel	F. Beijer, Wilhelmina.
Dusseldorp, *Neus* en *Urdingen*	H. S. Wilson, Amstel.

KEULEN, 17 October in lading naar:

Amsterdam	Kapt. Wilson Köln N°. 16.
Rotterdam	„ Wilson „ „ 3.

Rijnhoogte KEULEN 17 Oct. 10 vt. 4½ dm.

BOEKAANKONDIGING.

GEDICHTEN ontleend aan de Noord- en Zuid-Nederlandsche literatuur der XIIe, XIIIe, XIVe, XVe en XVIe Eeuw. gerangschikt en toegelicht door J. A. Alberdingk Thijm.

»De werken, die over onze letterkunde handelen, »hoe verdienstelijk en uitstekend ook in andere opzig»ten, laten ons onbevredigd, wanneer men de voort»brengselen wil leeren kennen, waarin men zich sedert »de twaalfde eeuw in het rijke en beschaafde Holland »en Vlaanderen verlustigde; die den roemzuchtigen adel »idealen voorspiegelden, of voedsel schonken aan de »leergierigheid der nijvere burgerij." Deze klagt werd voor meer dan een jaar geuit, maar de belofte was er tevens bijgevoegd, dat eene Geschiedenis der Middennederlandsche Dichtkunst van prof. Jonckbloet weldra in de bestaande behoefte voorzien zoude. Deze geschiedenis is tot heden toe nog niet verschenen, maar wij zijn inmiddels gelukkig genoeg een bundel Middennederlandsche Gedichten te mogen aankondigen, die ons niet slechts de voortbrengselen dier tijden en de namen hunner vervaardigers doet kennen, maar tevens door proeven, uit de werken geligt, ons inwijdt in den geest der schrijvers, der eeuw, waarin zij leefden, der lezers, voor wie zij hunne gedichten opstelden. Wij bedoelen de *Bloemlezing door den heer J. A. Alberdingk Thijm*, onlangs bij C. L. van Langenhuysen uitgegeven; eene verzameling, die wij na eene naauwgezette lezing, niet aarzelen onvoorwaardelijk aan te bevelen aan ieder, die nader met den staat onzer letterkunde gedurende de middeleeuwen bekend wil worden. Hij zal daarin eene reeks van stukken vinden, verschillend zoowel in vorm als inhoud, die op ééne uitzondering na, welke de verzamelaar echter volkomen regtvaardigt (bl. IX) volgens chronologische orde gerangschikt, hem den toestand der poëzij in de Nederlanden van 1170 tot aan de zeventiende eeuw duidelijk maken; hij zal daaruit zien hoezeer ten onregte B. Huydecoper, de uitgever van Melis Stoke, alle de voortbrengselen dier eeuwen ten vure doemde, en dat er in die zoo lang als flaauw en nietsbeteekenend uitgekreten werken, nog iets anders, iets hoogers te vinden is, dan bewijzen voor eenig feit, dan aanhalingen voor eene spraakleer. Maar al te lang is de geest der middeleeuwen miskend geworden, te lang heeft men ze tijden van domheid en onwetendheid genoemd, en misschien was het de vrees, het ongegronde of liever het valsche van deze stelling te moeten erkennen, die zoo veel jaren een onderzoek naar de letterkundige gedenkteekenen der middeleeuwen bij ons in den weg stond, die de studie er van bepaalde tot hetgeen Huydecoper en zijne school hadden bekend gemaakt. Dan er openbaarde zich bij verscheidene volkeren eene neiging voor dat, wat die vroegere tijden hadden opgeleverd; men begon middeneeuwsche geschiedenis en kunst te beoefenen; en de Duitschers, niet te vrede hunne eigene letterkunde uit het stof, waarin zij begraven lag, te voorschijn geroepen te hebben, kwamen ook in deze landen hunne nasporingen voortzetten naar de in hunne oogen zoo kostbare overblijfselen der zusterlijke taal. Meer dan één bewijs zouden wij hier kunnen aanhalen om te doen zien, dat deze pogingen onzer naburen in den beginne slechts geringen weerklank bij onze landgenooten vonden, maar de eerste schok was gegeven, en terwijl J. Fr. Willems in Belgien zich bijna geheel aan de bevordering der studie van de middel-Nederlandsche letterkunde toewijdde, beijverden zich ook in Noord-Nederland sommige geleerden om de geschriften dierzelfde tijden door den druk meer algemeen te verspreiden.

Het kan hier de plaats niet zijn alles op te sommen, wat gedurende de laatste jaren in dit vak geleverd is; wij willen ook de wijze niet beoordeelen, waarop die werken zijn uitgegeven; dit echter staat vast, dat alle die schatten veroordeeld schenen om het uitsluitend eigendom van eenige weinige mannen te blijven, wier betrekking of bijzondere voorliefde hen noopten om de middeleeuwsche letteren te bestudeeren. 't Moge dan nuttig, ja noodzakelijk zelfs wezen eene geschiedenis van de letterkundige beschaving onzer vaderen van de twaalfde tot de zeventiende eeuw te leveren, de vruchten van onvermoeide vlijt, de scherpzinnige kritiek in zich op te nemen, en in een bevallig kleed gedoscht aan onzen landaart voor te stellen; er bestaat tevens behoefte aan eene met smaak en oordeel vervaardigde bloemlezing uit de talrijke, minder of meer schoone

stukken, die gedurende datzelfde tijdperk de uitwerking waren van wat er in der schrijvers hart omging. In deze gaping voorziet de bundel van den heer Alberdingk Thijm op eene allezins doeltreffende wijze: voor hem is Maerlant niet langer »de vader der Dietscer dichter," hij leidt ons binnen in eene letterkundige wereld, waarin verbeelding en gevoel elkander de hand hebben gereikt om gewrochten te scheppen, die onze verwondering gaande maken, en ons vaak in weerwil van ons zelven luide goedkeuring afpersen; hij vindt in den schrijver van den *Rijmbijbel* en den *Spieghel historiael*, die zijne lezers smeekt Gode voor hem te bidden, omdat hij in vroeger dagen zich had bezig gehouden met het opstellen van epische riddergedichten, de eerste sporen van een verval, dat weldra hand over hand zoude toenemen en onze letteren met volslagen ondergang bedreigen. Dan, waartoe hier in verdere bijzonderheden getreden omtrent de lotgevallen der dichtkunst in deze landen; de weinige bladzijden, die de heer Alberdingk Thijm als inleiding op de middeleeuwsche poëzij, en later op de poëzij der *renaissance* laat voorafgaan, zijn genoegzaam om den lezer op het standpunt te plaatsen, van waar hij de letterkundige beweging beoordeelen moet. Sommige uitdrukkingen mogen dezen of genen wat hard toeschijnen, wij vallen er den schrijver niet lastig om, neen, wij waardeeren het veeleer in hem, dat hij ridderlijk voor zijn gevoelen durft uitkomen en dat luide afkeurt, wat hem voorkomt afkeuring te verdienen.

Tot hiertoe zagen wij in den bundel van den heer Alberdingk Thijm alleen eene poging om de nederlandsche litteratuur der middeleeuwen onder onze landgenooten meer algemeen bekend te maken, maar wij zouden onbillijk zijn jegens den verzamelaar en over zijn werk een scheef en onjuist oordeel vellen, zoo wij hem geen ander doel dan dit toekenden. En inderdaad, hij wilde ons een volledig lees- en tevens leerboek schenken, dat den jongeling veilig in handen kon gegeven worden, wanneer hij den letterschat van zijn vaderland wil leeren kennen. Het zamenstellen van zulk een boek heeft zijne eigenaardige moeijelijkheden, die waarlijk groot verdienen genoemd te worden, en naar ons oordeel heeft de heer Alberdingk Thijm deze bezwaren weten te vermijden. Neemt de bloemlezingen, door anderen vervaardigd, in handen, en gij zult gaarne met ons erkennen, dat hunne keuze veelal zoodanig is, geweest, dat hij die deze bundels zonder gevaar kan lezen, even veilig de oorspronkelijke werken der dichters doorloopen kan, en dat men derhalve soortgelijke ondernemingen slechts kan aanzien als een pogen om datgene in een boek te vereenigen, wat in vele werken verspreid, slechts door weinigen gebruikt kon worden. Hoe vaak vindt men niet stukken opgenomen, die ja, letterkundige waarde hebben, maar volstrekt ongeschikt zijn om onder de oogen van jeugdige lezers gebragt te worden. Men werpe ons niet tegen, dat wij te angstvallig zijn, dat zulke strenge oplettendheid zelfs nadeelige gevolgen kan hebben; dat dichtstukken van dien aard, als wij hier bedoelen, het jeugdig gevoel moeten vormen en leiden; wij durven ons op de ondervinding beroepen, en vragen of tooneelen, zoo als Hildebrand er in de Camera Obscura in *Een oude Kennis* geschetst heeft, niet grootendeels te wijten zijn aan eene al te vroegtijdige ontwikkeling der jeugd onder zekere opzigten. Wij verlangen van elken schrijver, die aanspraak op onze goedkeuring en achting wil maken, dat hij de wetten der zedelijkheid eerbiedige, maar wij weten een verschil te maken tusschen werken, voor menschen van rijperen leeftijd bestemd, en boeken, waaruit de jongeling kennis en wetenschap moet putten. En nu, van dit standpunt uitgaande, durven wij de bloemlezing van den heer Alberdingk Thijm gerust aan ieder aanbevelen, en wij kunnen aan alle ouders of hen, die met de opleiding der jeugd belast zijn, de troostende verzekering geven, dat hunne lievelingen in dit boek geene indrukken zullen ontvangen, die gevaarlijk voor hunne deugd zouden zijn. Misschien zullen er zelfs gevonden worden, die de poging van den Heer Alberdingk Thijm wraken, die hem zullen verwijten, dat zijn werk eene al te bepaald katholieke kleur draagt. Zoo er zulken gevonden werden, wij zouden hun doen opmerken, dat de gedichten, die dezen eersten bundel vormen, meestal zijn opgesteld in die tijden, waarin gansch Nederland nog katholiek was, en dat het romantische auteurs is met Witsen Geijsbeek en anderen in de schrijvers der twaalfde, dertiende, veertiende en vijftiende eeuw bewijzen te gaan zoeken, dat de gevoelens der hervormers reeds voor de zestiende eeuw hier heerschten, of althands den volke geleerd werden. Wij erkennen het volmondig, het boek draagt duidelijk het kenmerk, dat het eene katholieke hand was, die deze bloemen plukte, en veelligt zouden wij zelve een en ander stuk, b. v. het referein van Anna Bijns *Merten Luther en Merten van Rossom*. blz. 206 de *Satyre op den Prins van Oranje* blz. 270 geweerd hebben, om elke klagt over onverdraagzaamheid te voorkomen: maar achtte de verzamelaar beide stukken geschikt om den geest te vertegenwoordigen, die toen de schrijvers bezielde, nam hij ze daarom op, waarom hem dit euvel geduid, als hij onpartijdigheid genoeg toont te bezitten om ons naast bovengenoemde stukken een *Tooneel uit een Geuzen-zinnespel*, blz. 234, *'t Wilhelmus-lied*, blz. 235, en een gedicht *op den tienden penning* blz. 258 te doen lezen?

Maar waarom, vraagt welligt iemand, waarom zoo lang stil gestaan bij, waarom zoo vele proeven geleverd uit schrijvers, wier taal en stijl verouderd is, wier werk ons niet als toonbeeld van volmaaktheid kan worden voorgesteld? Of moet de jongeling niet bij voorkeur gewezen worden op die letterkundige voortbrengselen, die hij in uitdrukking en wending mag navolgen, wier vormen hij mag bezigen om zijne eigene gedachten aan anderen mede te deelen, en is het beter hem door gebrekkige dan door algemeen goedgekeurde voorbeelden te vormen? Wij laten hier de vraag onaangeroerd, of er stereotype vormen voor de gedachte bestaan, buiten welke niets verdient schoon te heeten; of niet elke eeuw bij andere rigting ook behoefte gevoelt aan andere wijzen van voorstelling; of dus de schrijfstijl van een auteur, die door zijne tijdgenooten geoordeeld werd volmaakt te zijn, voor latere tijden wel even passend kan wezen; en wij antwoorden liever met den heer Alb. Th. op het voorgestelde bezwaar, dat het zijn doel niet was bepaaldelijk stijlmodellen te leveren; hij wilde vooral »een historiesch tafereel ophangen van de gesteldheid onzer letterkunde in de verschillende tijdperken," en daarom was hij verpligt, wilde hij alle tijdperken doorloopen, allen een gelijke ruimte te schenken. Bovendien de verzamelaar was gehouden, om, zoo hij aan de schrijvers regt wilde verschaffen, sommige *genren* van poëzij, op eene meer bijzondere wijze te vertegenwoordigen; hij moest door proeven staven, hoe rijk, hoe schoon de ascetische dichtkunst der middeleeuwen geweest is, en hoe weinig zij verdient met een magtspreuk ter zijde gesteld te worden. Welke letterkundige geschiedenis gewaagde van *Zuster Bertken van Utrecht*, waar werd ooit de naam van *Tonis Harmansz. van Wervershoef* gelezen, en toch de liederen der eerste, het *Soudaens-dochterken* van den tweede, dat de Heer Alberdingk Thijm onlangs keurig in een meer modern gewaad heeft gestoken, kunnen niet alleen wedijveren met alles, wat de middeleeuwen in lyrisch vak hebben voortgebragt, zij overtreffen zelfs in zuiver poëtisch gevoel menig gedicht van latere dagen. Nog andere beschuldigingen zijn tegen de middeleeuwen ingebragt, die hier door verschillende stukken krachtig wederlegd worden: wie toch kan geloof slaan aan [illegible] zoo groote zedebederf, wanneer, zoo men de lofredenaars der verlichting van de zestiende eeuw hoort, de geestelijkheid, maar bovenal de kloosterlingen waren prijsgegeven, als hij de *Claghe* van Josine des Planques, bl. 200, de liederen van Jan Brugman of Dirck van Munster, bl. 175 en bl. 185 leest.

In meer bijzonderheden te treden, houden wij voor onnoodig, en wij nemen afscheid van den net uitgevoerden en goedkoopen bundel met den wensch, dat de Heer Alberdingk Thijm spoedig zijne taak, die hij tot nog toe zoo gelukkig volbragt, afwerke, en op die wijze ons een leerboek levere, dat ware, degelijke kennis zal verspreiden, zonder deugd en goede zeden in 't minste te kwetsen.

ADVERTENTIEN.

(615) Door den Boekhandelaar J. A. VAN BELLE te Rotterdam, wordt uitgegeven:

LECTUUR
van Nuttig en Gezellig Onderhoud.

Tijdschrift voor alle Standen.

Prijs per drie maanden f 1.50.

Verschijnt in afleveringen den 1 en 15 van elke maand.

Dit Tijdschrift is opgerigt met goedkeuring en onder bescherming van Zijne Doorl. Hoogw. Mgr. CAROLUS BELGRADO, en, vereerd geworden met de inteekening van Z. M. den Koning, van de Hoog Ew. kerkelijke Overheden en van een groot getal deelnemers uit alle standen.

Uit erkentelijkheid voor die algemeene deelneming en ter aanmoediging van nog meerdere inteekening zal door den Uitgever *gratis* aan de 1000 eerste inteekenaren worden afgeleverd het oorspronkelijk romantisch Verhaal: HET KASTEEL AAN DE MAAS, waarvan een blad van 8 pag. in groot octavo bij elke aflevering zal gevoegd worden.

De inteekening op dit Tijdschrift, dat uitmunt in keur van nuttige en aangename lectuur, wordt ten dringendste aanbevolen. De prospectus is alom *gratis* verkrijgbaar gesteld.

(616) DE ONDERGETEEKENDE verklaart hiermede, dat hij door een **RHEUM. KETTING** van **J. T. GOLDBERGER** bij de Heeren J. A. KLINGER & C°., te Rotterdam gekocht, van de hevigste Rheumatische Pijnen, die hem voor alle Werkzaamheden onbekwaam maakten, geheel hersteld is.

ROTTERDAM, **HENDRIK OOMENS,**
9 October 1850. *Oude Tong.*

De echte **GOLDBERGER KETTINGEN**, met het Rosabandje, waarop de Waarschuwing gedrukt is, worden in onderstaande Dépôts verkocht voor *f* 1.80 en *f* 2.70 — met Twee Cilinders en dubbele Schakels voor *f* 3 60 en *f* 5.40.

Amsterdam, Verkoophuis.	Heerenveen, G. Overdiep.
Amersfoort, A. H. van Ruyven.	„ Gebr. Padberg & C°.
Akkrum, Pieter K. de Groot.	Harlingen, L. P Miraude Pz.
Almelo, C. Rossmark.	Hoorn, L. B. Ruttenberg.
Apeldoorn, Bruno Tideman.	Helmond, H. Martin.
Arnhem, G. W. Tikkel.	Helvoetsluis, H. G. v. Steeden.
„ G. Holland.	Kampen, Jufvr. M. Vooght.
Assen, H. P. A. van Gorcum.	Kleef, Gebr. de Bruin Ouboter.
Alkmaar, J. Brongers Gz.	Leyden, A Dirks.
Bergen op Zoom, D. Pouwels.	Leeuwarden, S. P. Postma.
„ C. H. Veraart.	Maastricht, Primavesi ainé.
Bolsward, S. S. Oosterbaan.	„ Primavésie aine.
's Bosch, F. L. Welsch.	Middelburg, J. C. Kries.
Boxmeer, F. Leblanc.	Monnikendam, P. de Boer Pz.
Breda, Wed. J. Julianus.	Nijmegen, Gebr. Swemmelaar.
Dokkum, A. Schaafsma.	Nieuwe Diep, T. Groen.
Doetichem, W. J. Raadgeep.	Pekel-A, Gebr. Polak.
Delft, J. T. Wagner.	Purmerend, J. S. Veen.
Deventer, J. Muller.	Rotterdam, J. A. Klinger en C°.
Doesburg, H. Lebbink.	Roermonde, J. J. Romen.
Dordrecht, J. Veth Jr.	„ P. Hanrath.
Enkhuizen, G. Rienderhoff.	Schiedam, Mej. A. B. Roepius.
Eindhoven, R. Gruithuyzen.	Sneek, P. T. Potma.
Franeker, K. Drager.	Thiel, L. Ulfelder.
Gouda, A. Goedraad.	Utrecht, Ferd. Meijer.
Gordijk, S. G. Swart.	Venlo, C. J. v. Boom (Vader).
Gorcum, H. Bodery.	Veendam, S. Savenye.
Groningen, R. Hartman.	Vlissingen, A M. Kalbfleisch.
„ J. L Lagro Jr.	Winschoten, G. Wasman.
„ C. Rikkers.	Wijk bij Duurstede, Wed. C. Zorn.
Goes, J. Bouwens.	Wageningen, W. J. Tibout.
's Hage, Sack en C°.	Zaandijk, P de Boer.
Haarlem, J. Larsen.	Zierikzee, C. v. Schaick.
„ Wed. de Lange en van Ek.	Zutphen, J. H. A. Wansleven.
Harderwijk, Wed. G. Tijhoff.	Zwolle, W. Ulderink, Jr.
Hindeloopen, David de Jong.	„ A. A. v. d. Kolk.

(607) De Boekhandelaar G. B. VAN GOOR te Gouda, [illegible]

I. P. VAN DER BURG,

GRONDBEGINSELEN DER

NATUURKUNDE.

Tweede, verbeterde en belangrijk vermeerderde druk, met 670 compres gezette Bladzijden en 400 Houtsnêe-Figuren, kompleet in een Band . . . . *f* 4.20.
Idem gebonden in geprest Linnen Band . . . » 4.60.

II. P. VAN DER BURG,

SCHETS DER NATUURKUNDE,

ten dienste der Scholen,

1ste Stukje met 54 Houtsnêe-figuren . . . *f* 0.40.

De voortreffelijke wijze, waarop de Heer VAN DER BURG in zijne *Eerste Grondbeginselen der Natuurkunde*, waarvan reeds een Tweede Druk bij opgenoemden Uitgever het licht ziet, zich van zijne moeijelijke taak heeft gekweten, deed zeer vele Onderwijzers het verlangen uiten, dat door dezelfde bekwame hand een min kostbaar Werkje vervaardigd werde, hetwelk men algemeen den Scholieren als Leer- en Leesboek in handen kon geven. Aan dat verlangen heeft de Schrijver voldaan met het leveren der bovenstaande *Schets*, die door hare hoogstbevattelijke voorstelling en gemakkelijken stijl gewis aller goedkeuring zal wegdragen.

III. **KRAMERS WOORDENTOLK**

VERKORT, 3e DRUK.

Bevattende de vertaling en verklaring van vele duizende vreemde Woorden, waarvan de kennis voor den Ambtenaar, Koopman, Fabrikant, Kunstenaar, Dagbladlezer, enz., van dagelijksche behoefte is. Prijs *f* 0.90. Ingenaaid en in net gepresttlinnen bandje met verguld den rugtitel . . . . *f* 1.10.

Bij den Uitgever dezes wordt met succes gedebiteerd: **GRADUALE ROMANUM**, Compleet met 29 Missen en **ANTIPHONARIUM ROMANUM**, beiden in Kwarto. De prijs van het Graduale is *f* 24 en van het Antiphonarium *f* 15 gebonden in juchtlederen banden met koperen sloten.

Te Amsterdam bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.